

על סמך מהלך המשא ומתן של הגמרא (השקלא וטריא), החלוקה שלך לארבעה מקורות היא אכן הגיונית יותר ומתאימה יותר למבנה הלימוד של הגמרא, ולא רק לחלוקה נושאית חיצונית.

הסבר מפורט של מבנה הדיון מראה למה חלוקה זו מבוססת יותר:

1. המקור הראשון (דין נבלה) – נדחה

•המהלך: הגמרא מנסה ללמוד מהפסוק של נבלה, מקשה על כך, ולבסוף דוחה את הניסיון הזה (מכיוון שאולי מסוכנת אסורה מחיים בעשה ולאחר מיתה בלאו).

2. המקור השני (דין טרפה, שמבוסס בעזרת פסוק החלב) – קיים ועומד

•המהלך: הגמרא מנסה להביא מקור חדש מדין טרפה ("אלא מדאמר רחמנא טרפה לא תאכל...").

•הקושי: הגמרא מקשה שמא טרפה ומסוכנת הן אותו הדבר.

•הפתרון: כדי להציל את המקור השני (טריפה), הגמרא מביאה את הפסוק של חלב נבלה וטרפה: "וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה...". הפסוק הזה מוכיח שטריפה ומסוכנת הן לא אותו הדבר.

•הסבר: הדיון בפסוק של החלב לא מובא כמקור שלישי עצמאי לחלוטין, אלא הוא משמש ככלי להוכחת הטענה של המקור השני (שטרפה היא לא מסוכנת). בלעדיו, המקור של טרפה היה נדחה. לכן, שני השלבים הללו שייכים לאותו מהלך של המקור השני.

•(על המהלך הזה מקשה בהמשך מר בר רב אשי ומנסה לדחות אותו, והגמרא מיישבת את הדחייה).

3. המקור השלישי (יתור המילים "חלב... וחלב...") – מקור עצמאי

•המהלך: הגמרא עוברת לתירוץ חדש לגמרי ופותחת בלשון: "ואיבעית אימא" (ואם תרצה אמור). לשון זו תמיד מציינת מעבר למקור או תירוץ חלופי ועצמאי. המקור הזה לומד מהכפילות של המילה "חלב" בפסוק.

4. המקור הרביעי (דברי הנביא יחזקאל) – מקור עצמאי

•המהלך: הגמרא מביאה מקור נוסף ופותחת שוב בלשון: "ואיבעית אימא". המקור הזה הוא מדברי יחזקאל שהחמיר על עצמו לא לאכול בשר "כוס כוס" (בהמה מסוכנת).

סיכום:

החלוקה שמופיעה בסיכום שלך (ארבעה מקורות, כאשר פסוק החלב הראשון משמש לביסוס מקור הטריפה) משקפת במדויק את המבנה הפנימי של הגמרא ואת חלוקת ה"ואיבעית אימא" שלה. החלוקה לחמישה מקורות נוצרת בגלל פיצול טכני של הדיון על איסור טרפה ואיסור חלב, אבל מצד המהלך התלמודי הם משולבים זה בזה.

הפרשנים הנוספים שצירפת (הראשונים: רש"י, תוספות, רבינו גרשום, הרמב"ן והרשב"א) אכן מעניקים תמיכה מפורשת וברורה מאוד לחלוקה שלך (ארבעה מקורות).

הנה הראיות והתימוכין המרכזיים שניתן למצוא בדבריהם:

1. לשון הרמב"ן: השימוש במילה "ופרקין" (ומתמצים) הראיה החזקה ביותר נמצאת בדברי הרמב"ן על אתר. כאשר הגמרא מקשה על מקור הטריפה ("ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת..."), הגמרא מביאה את הפסוק של החלב ("אלא מהכא...").

הרמב"ן כותב על מעבר זה:

"ופרקין: אלא מהכא וכו'"

השימוש של הרמב"ן במונח "ופרקין" (שמשמעותו: "ואנו פותרים/מתרצים את הקושיה") מוכיח באופן חד-משמעי שדיון החלב הוא לא מקור חדש ועצמאי, אלא הוא התירוץ והפתרון לקושי שהתעורר על המקור של טריפה.

2. הסבר הרשב"א ורש"י: המטרה היא להוכיח ש"טריפה היא לא מסוכנת" גם רש"י וגם הרשב"א מסבירים שכל מטרת הבאת הפסוק של החלב היא להוכיח שבהמה מסוכנת היא לא בהמה טרפה.

הרשב"א כותב:

"אלא מדכתב רחמנא נבלה מכלל דטרפה לאו היינו מסוכנת, דמסוכנת משרא שריא, ומאי טרפה מחוסרת..."

כלומר, הפסוק של החלב בא רק כדי לחלק בין טרפה למסוכנת. ברגע שהוכח שהן לא אותו הדבר, המקור השני (שמתייר מסוכנת לעומת טרפה שאסורה) חוזר לעמוד. הרשב"א ורש"י לא מציגים את דיון החלב כמקור בפני עצמו להיתר מסוכנת, אלא כהסבר המאפשר למקור של טריפה לעמוד בעינו.

3. ניתוח התוספות ורבינו תם

התוספות (בדבור המתחיל "ומה מחיים...") מקדישים דיון ארוך ומורכב לקל וחומר שבין טריפה לנבלה בעניין החלב. הם מתייחסים לכל המהלך הזה כיחידה לוגית אחת גדולה שמטרתה לברר את היחס בין טרפה למסוכנת.

הם לא מתייחסים לדיון החלב כאל מקור שלישי עצמאי לחלוטין, אלא כחלק בלתי נפרד מבירור מקור הטריפה.

4. החלוקה של "ואיבעית אימא" בראשונים

הן רבינו גרשום והן שאר הראשונים מסבירים שרק לאחר שהגמרא מסיימת את הדיון הארוך סביב טרפה, נבלה וחלב (כולל קושיית מר בר רב אשי על עשיית בהמה כ"גיסטרא" והתירוץ עליה), היא עוברת למקורות הבאים בעזרת המילים "ואיבעית אימא".

הראשונים מדגישים שהמילים "ואיבעית אימא" (המופיעות לפני לימוד כפילות המילה "חלב", ולפני פסוקי יחזקאל) הן המציאות מעבר למקורות עצמאיים חדשים.

סיכום

הפרשנים שצירפת לא רק תומכים בחלוקה שלך, אלא ממש מגדירים אותה כך ברמת המונחים שלהם (כמו המילה "ופרקין" ברמב"ן). החלוקה לארבעה מקורות משקפת נאמנה את הדרך שבה הראשונים קראו והבינו את מהלך הסוגיה.